

Система підготовки вчителя з «основ безпеки життя і діяльності» в умовах навчання в ВНЗ

З розвитком цивілізації людина дедалі більше потрапляє в залежність антропогенних факторів. На жителів планети впливають не тільки традиційно відомі небезпечні фактори (висока температура, гострі та тверді поверхні, енергія падаючих тіл), але й такі, що з'явилися протягом останніх десятиліть (радіоактивне забруднення, збудники атипової пневмонії, терористичні акти). Прискорення темпу життя, особливості життєдіяльності людини в умовах нових небезпек ведуть до підвищення відповідальності за власне життя і здоров'я та оточуючих, що супроводжується зростанням психологічної напруженості. Доводиться констатувати обмеженість знань пересічного громадянина щодо можливостей захисту людей у практичному вирішенні питань збільшення рівня умовної безпеки.

За результатами нашого експерименту отримані висновки про те, що учні та вчителі не завжди готові до практичних дій щодо збереження власного життя і здоров'я в небезпечних ситуаціях.

Метою нашої роботи стало теоретичне обґрунтування та експериментальне дослідження системи підготовки майбутнього вчителя до застосування сучасних педагогічних технологій навчання учнів моделям безпеки.

Аналізуючи попередні дослідження, вкажемо на те, що Л.А. Сидорчук виділяє три основні напрямки уроків з ОБЖД: реалізація змісту навчання відповідно до особливостей мети, визначеної в програмі; актуалізація психологічного впливу на вихованців, диференціація та індивідуалізація в процесі викладання знань та засвоєння навчального матеріалу; орієнтація на формування практичних знань [2]. Наші дослідження викладання ОБЖД в школах Житомирської області свідчать про те, що в 69% випадках уроки проходили у вигляді монологу вчителя з усним опитуванням домашнього завдання, у 8% частково пропонувалося практичне засвоєння знань, і тільки у 21% вчителів уроки проходили з використання різноманітних та доцільних методів навчання. Слід зазначити, що 2% опитуваних школярів вказали на те, що «Основи безпеки життя і діяльності» у них взагалі не викладаються.

схема 1 Послідовність формування професійно значимих знань вчителя ОБЖД

Впроваджуючи запропоновану нами систему підготовки вчителів до застосування сучасних технологій у навчанні (схема 1) ми орієнтувалися, в першу чергу, на основну мету навчання з ОБЖД.

Таку мету, зокрема, В.Заплатинський вбачає у підготовці особистості до **активної** участі в забезпеченні тривалого повноцінного життя в суспільстві, яке динамічно змінюється. Йдеться не тільки про власну безпеку, а і безпеку на рівні сім'ї, соціальних груп та людства в цілому [1]. Звідси, практична діяльність вчителя безпеки життєдіяльності має бути спрямована на формування і розвиток особистості з безпечним типом поведінки. Відповідно, системна та цілеспрямована підготовка студентів має сприяти становленню професіоналізму. Вона здійснюється

систематично протягом всього періоду навчання в університеті.

Активізувати підготовку вчителя можливо за допомогою актуалізації вивчення дисциплін подібного змісту та практичної підготовки; введення додаткових дисциплін, що суттєві у запитах студентів і розвитку безпечних соціальних спільнот. У підготовці майбутніх педагогів сфери безпеки життєдіяльності це теоретичні, соціологічні, психологічні, соціально-правові, культурологічні, фізкультурно-спортивні, медико-гігієнічні аспекти. Учитель ОБЖД повинен бути компетентним не тільки з питань безпеки, а і володіти необхідними знаннями з медицини, психології, екології, юриспруденції.

Методична підготовка у ВНЗ здійснюється під час вивчення спецкурсу «Методика викладання ОБЖД». Він включає лекційні, семінарські заняття та педагогічну практику. Під час вивчення даного спецкурсу ми розв'язуємо наступні актуальні питання підготовки майбутніх вчителів ОБЖД:

- 1 застосування новітніх педагогічних технологій, зокрема превентивної освіти («рівний - рівному», уповноважувальний підхід);
- 2 впровадження педагогічних технологій на основі активації та інтенсифікації діяльності на різних етапах уроку;
- 3 включення ігрових технологій (предметних, сюжетних, рольових, ділових, імітаційних, драматизації);
4. застосування інформаційних технологій (використання комп'ютерів, телекомунікацій та сучасних засобів зв'язку);
5. використання методик формування навичок і вмінь, якими має володіти учень, у тому числі в питаннях прогнозування і оцінці небезпек і їх наслідків, вибору оптимальних варіантів діяльності, надання першої допомоги і самодопомоги, психічної реабілітації;
- 6 викладання «Основ безпеки життя та діяльності» як предмета соціальної спрямованості, де розглядаються конкретні життєві ситуації;
- 7 підготовка до впровадження особистісно-орієнтованих та інтерактивних технологій навчання (дискусій, дебатів, ток-шоу, прес-конференцій, роботи в малих групах тощо);
8. організація практичних занять щодо навчання діям в надзвичайних ситуаціях; 9 організація позаурочної освітньо-виховної роботи з питань безпеки, організація роботи з батьками та громадськими організаціями, проведення спільних позаурочних заходів. Вчителі, які викладають цей предмет, повинні завжди пам'ятати про формування знань, необхідних для безпечного життя і діяльності вихованців, насамперед, в умовах території, де вони проживають, вмінь діяти в екстремальних ситуаціях. Практичне використання учнями здобутих знань у повсякденному житті і є показником ефективності роботи вчителя з ОБЖД.

ЛІТЕРАТУРА

- 1 Заплатинський В.М. Зміст освіти з БЖД // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного інституту. -2002. -№ 1 -С. 18-28.
- 2 Сидорчук Л.А. Методика навчання основ безпеки життєдіяльності // Безпека життєдіяльності. - 2004. - № 9 - С. 35-39.